

Lietuvos Respublikos Seimui

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

Lietuvos Respublikos finansų ministerijai

VALSTYBINIO AUDITO IŠVADA

2022 m. spalio 3 d. Nr. FAE-6

Vilnius

NEIGIAMA NUOMONĖ DĖL VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO

Mes atlikome 2021 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio auditą.

Mūsų nuomone, dėl mūsų išvados skyriuje „Pagrindas pareikšti neigiamą nuomonę dėl valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio“ aptarto dalyko reikšmingumo 2021 metų valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais neparodo tikros ir teisingos įtrauktų į valstybės grupę viešojo sektoriaus subjektų 2021 m. gruodžio 31 d. finansinės būklės, 2021 metų veiklos rezultatų, grynojo turto pokyčių ir pinigų srautų pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus.

PAGRINDAS PAREIŠTI NEIGIAMĄ NUOMONĘ DĖL VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ FINANSINIŲ ATASKAITŲ RINKINIO

Nustatėme finansinės būklės ataskaitos ilgalaikio ir trumpalaikio turto, įsipareigojimų, grynojo turto straipsnių, veiklos rezultatų ataskaitos pagrindinės veiklos pajamų, sąnaudų ir grynojo perviršio ar deficito straipsnių, grynojo turto pokyčių ir pinigų srautų ataskaitų duomenų reikšmingų iškreipimų (detali informacija ataskaitos 1 skyriuje, 1 lentelėje), kuriuos lėmė iškreipimai žemesniojo konsolidavimo lygio viešojo sektoriaus subjektų finansinių ataskaitų rinkiniuose (109-ioms (iš 175) audituotoms įstaigoms teikti pastebėjimai) ir iškreipimai atliekant konsolidavimo procedūras (žr. ataskaitos 1 skyrių):

- 1) 97,3 proc. (9 641,20 mln. Eur) duomenų apie mokesčių pajamas ir su jomis susijusių gautinų ir mokėtinų sumų teisingumo negalime patvirtinti. Aplinkybės Valstybinės mokesčių inspekcijos mokesčių fonde, susijusios su apskaitai tvarkyti naudojamų informacinių sistemų trūkumais, ir 2021 metais liko nepakitusios.
- 2) 23 valstybės informacinės sistemos ir registrai neužregistruoti viešojo sektoriaus subjektų finansinėje apskaitoje.
- 3) 3 029,50 mln. Eur, užregistruoti kaip finansinis turtas, nors tikrasis turinys – žemė ir infrastruktūros ir kiti statiniai (keliai). Taip padaryta dėl priimtų sprendimų šį valstybei nuosavybės teise priklausantį turtą apskaityti VĮ Lietuvos automobilių kelių direkcijos, o ne Susisiekimo ministerijos apskaitoje, nors VĮ iš minėto turto ekonominės naudos negauna ir turto valdymo sprendimų nepriima. Be to,

- nebaigta valstybinės reikšmės kelių užimamų žemės sklypų teisinė registracija – 2021-12-31 liko neužregistruota apie 10 proc. tokių žemės sklypų, kurie neužregistruoti ir finansinėje apskaitoje.
- 4) Negalėjome patvirtinti 2 327,95 mln. Eur duomenų apie mineralinių išteklių ir su jais susijusių sumų verčių teisingumo, nes ištekliai Lietuvos geologijos tarnybos apskaitoje rodomi neteisingomis vertėmis, jie neinventorizuojami, o mineralinių išteklių sąnaudų priskaičiuota 653,36 mln. Eur, t. y. 21 kartą daugiau, nei Valstybinėje mokesčių inspekcijoje gauta pajamų – 30,67 mln. Eur. Sąnaudoms apskaičiuoti taikomos vertės reikšmingai (iki 33 kartų) skiriasi nuo pajamoms apskaičiuoti taikomo mokesčio tarifo.
 - 5) 936,04 mln. Eur pajamos ir 663,34 mln. Eur sąnaudos padidintos 2021 m. apskaitant atidėjinius (ilgalaikius įsipareigojimus) – perregistruojant atidėjinio dalį giluminiam atliekynui įrengti ir užregistruojant Ignalinos atominės elektrinės eksploataavimo nutraukimo atidėjinio iš ES lėšų dalį.
 - 6) Negalėjome patvirtinti 337,27 mln. Eur turto ir atitinkamai finansavimo sumų, įsipareigojimų ir grynojo turto duomenų teisingumo, nes trijų viešojo sektoriaus subjektų – Daugiabučių namų modernizavimo fondo, Valstybinio studijų fondo, Licencijuotų sandėlių kompensavimo fondo – finansinės apskaitos tvarkymo procesai ir ūkinių operacijų registravimas neatitinka Viešojo sektoriaus atskaitomybės įstatymo ir viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartų reikalavimų.
 - 7) 116,73 mln. Eur ilgalaikis finansinis turtas padidintas, o pinigai ir pinigų ekvivalentai ta pačia suma sumažinti, nes Aplinkos ministerija JESSICA kontroliuojančiojo ir JESSICA II fondų fondų finansinius duomenis atskleidžia neteisingai.
 - 8) 181 mln. Eur valstybės prisiimtų įsipareigojimų finansuoti daugiabučių namų modernizavimą ir atnaujinimą bei analogiškų įsipareigojimų pagal kitus ES ir nacionalinius projektus neužregistruota finansinėje apskaitoje ir nenurodyta ataskaitose kaip atidėjiniai, neatskleisti ir aiškinamajame rašte kaip neapibrėžtieji įsipareigojimai.
 - 9) Negalėjome patvirtinti duomenų apie miško žemę – apie 1 proc., arba 192,84 mln. Eur, konsoliduotųjų ataskaitų rinkinyje nurodytos žemės vertės – teisingumo, nes Aplinkos ministerijos apskaitoje neužregistruoti ir neišregistruoti iš Nacionalinės žemės tarnybos perimti ir jai perduoti valstybinės miškų ūkio paskirties žemės sklypai, neteisingai nustatyta ir sudarant finansines ataskaitas nepatikslinta žemės tikroji vertė, netinkamai atlikta žemės inventorizacija.
 - 10) Negalėjome patvirtinti 22,41 mln. Eur biologinio turto duomenų teisingumo, nes biologinio turto apskaita Nacionalinėje žemės tarnyboje tvarkoma ne pagal VSAFAS reikalavimus taip, kad būtų galima identifikuoti teisingus turto vertės pokyčius: ar medynų vertė padidėjo dėl naujų atsiradimo, ar sumažėjo dėl jų perdavimo kitiems subjektams, ar vertė pakito dėl anksčiau apskaitoje užregistruotų medynų tikrosios vertės pokyčio.
 - 11) Negalėjome patvirtinti 43,77 mln. Eur turto (atsargų) likučių duomenų teisingumo, nes Ekstremalių sveikatai situacijų centro ir Nacionalinės visuomenės sveikatos priežiūros laboratorijos inventorizacijos duomenys neatitiko apskaitos registruojamų duomenų.

- 12) Teismų apskaitoje neregistruojamos su teismų žyminio mokesčio ir paskirtų baudų pajamomis susijusios ūkinės operacijos ir ši informacija neatskleidžiama finansinėse ataskaitose (Valstybinės mokesčių inspekcijos duomenimis 2021 m. gauta 18,6 mln. Eur žyminio mokesčio ir baudų įplaukų).
- 13) 3 proc. (apie 4,51 mln. Eur) kilnojamųjų kultūros vertybių Kultūros ministerijos ir jai pavaldžių muziejų apskaitoje užregistruota ne tikrąja, o simboline vieno euro verte. Be to, archyvai, saugantys vertybes, kurios atitinka viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartuose numatytus turto pripažinimo kriterijus, jų finansinėje apskaitoje neregistruoja ir neatskleidžia finansinėse ataskaitose. Todėl neužregistruotų kilnojamųjų kultūros vertybių suma yra dar didesnė, nei minėti 3 proc.
- 14) Pajamos ir turtas padidinti 37,17 mln. Eur dėl neeliminuojamo importo PVM, atsirandančio iš santykio tarp VSS.

Auditą atlikome pagal tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Mūsų atsakomybė pagal šiuos standartus išsamiai apibūdinta šios išvados skyriuje „Auditoriaus atsakomybė už auditą“. Esame nepriklausomi nuo audituojamo subjekto pagal Valstybės kontrolės darbuotojų etikos kodeksą ir laikėmės kitų šiame kodekse nustatytų etikos reikalavimų.

Mes manome, kad mūsų surinkti audito įrodymai yra pakankami ir tinkami mūsų neigiamai nuomonei dėl valstybės konsoliduotųjų finansinių ataskaitų rinkinio pagrįsti.

SĄLYGINĖ NUOMONĖ DĖL VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO

Mes atlikome 2021 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų auditą.

Mūsų nuomone, išskyrus mūsų išvados skyriuje „Pagrindas pareikšti sąlyginę nuomonę dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio“ apibūdintų dalykų poveikį, 2021 metų valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinys visais reikšmingais atžvilgiais parengtas ir pateiktas pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius šio rinkinio sudarymą.

PAGRINDAS PAREIKŠTI SĄLYGINĘ NUOMONĘ DĖL VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO

Valstybės biudžeto išlaidų plano vykdymo 2021-12-31 ataskaitoje (pagal ekonominę klasifikaciją) (forma Nr. 5) neatskleistas tikras ir teisingas 519,66 mln. Eur panaudotų asignavimų turinys. 241,09 mln. Eur nurodyta kaip pervedamos ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos einamiesiems tikslams kitiems valdžios sektoriaus subjektams, 278,57 mln. Eur – kaip pervedamos ES, kitos tarptautinės finansinės paramos ir bendrojo finansavimo lėšos investicijoms kitiems valdžios sektoriaus subjektams, nors tikrasis šių lėšų turinys – biudžetinių įstaigų išlaidos darbo užmokesčiui, komunalinėms paslaugoms, prekėms ir paslaugoms, informacinių technologijų prekėms ir paslaugoms įsigyti ir kt. (žr. ataskaitos 3 skyrių).

Auditą atlikome pagal tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Mūsų atsakomybė pagal šiuos standartus išsamiai apibūdinta šios išvados skyriuje „Auditoriaus atsakomybė už auditą“. Esame

nepriklausomi nuo audituojamo subjekto pagal Valstybės kontrolės darbuotojų etikos kodeksą ir laikėmės kitų šiame kodekse nustatytų etikos reikalavimų.

Mes manome, kad mūsų surinkti audito įrodymai yra pakankami ir tinkami mūsų sąlyginei nuomonei dėl valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio pagrįsti.

PABRĖŽTINI DALYKAI DĖL VALSTYBĖS BIUDŽETO VYKDYMO ATASKAITŲ RINKINIO

Atkreipiame dėmesį į pastebėjimą, kuris neturi įtakos nuomonei, tačiau yra svarbus. Valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio aiškinamajame rašte nurodyta, jog asignavimų planas 2021 m. buvo padidintas 145,9 mln. Eur. Biudžeto sandaros įstatymas leidžia tam tikrų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytiems tikslams valstybės vardu pasiskolintas lėšas naudoti viršijant Seimo patvirtintas bendras asignavimų sumas, tačiau Konstitucinis Teismas yra konstatavęs, kad „įstatymas gali būti keičiamas tik įstatymu“; „Konstitucijoje įstatymų leidybos delegavimas nenumatytas“; „pagal Konstituciją Vyriausybei <...> nesuteikiama galių pačiai pakeisti biudžetą“ (žr. ataskaitos 3 skyrių).

VADOVYBĖS ATSAKOMYBĖ UŽ VALSTYBĖS KONSOLIDUOTŲJŲ ATASKAITŲ RINKINIUS

Lietuvos Respublikos finansų ministras yra atsakingas už valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinių parengimą ir teisingą pateikimą pagal Lietuvos Respublikos viešojo sektoriaus apskaitos ir finansinės atskaitomybės standartus bei valstybės biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinio parengimą ir teisingą pateikimą pagal Lietuvos Respublikos teisės aktus, reglamentuojančius šio rinkinio sudarymą. Už žemesniojo lygio ataskaitų rinkinių sudarymą atsakingi asignavimų valdytojai ir ministrų valdymo sričių įstaigų, vykdančių atitinkamo asignavimų valdytojo programas, vadovai.

AUDITORIAUS ATSAKOMYBĖ UŽ AUDITĄ

Mūsų tikslas yra gauti pakankamą užtikrinimą dėl to, ar valstybės 2021 metų finansinės ir biudžeto vykdymo ataskaitos kaip visuma nėra reikšmingai iškraipytos dėl apgaulės ar klaidos, ir pateikti auditoriaus išvadą su mūsų nuomone. Pakankamas užtikrinimas – tai aukšto lygio užtikrinimas, o ne garantija, kad reikšmingą iškraipymą, jeigu jis yra, visada galima nustatyti auditu, kuris atliekamas pagal tarptautinius audito standartus ir tarptautinius aukščiausiųjų audito institucijų standartus. Iškraipymai, kurių gali atsirasti dėl apgaulės ar klaidos, laikomi reikšmingais, jeigu galima pagrįstai numatyti, kad atskirai ar kartu jie gali turėti didelės įtakos vartotojų ekonominiams sprendimams, priimamiems remiantis finansinėmis ir biudžeto vykdymo ataskaitomis.

Išsamesnis auditoriaus atsakomybės apibūdinimas pateiktas Valstybės kontrolės interneto tinklalapyje (<https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Post/15708>). Šis apibūdinimas yra sudedamoji auditoriaus išvados dalis.

Valstybinio audito išvadą teikiame kartu su valstybinio audito ataskaita ir pridėdame audituotus valstybės konsoliduotųjų finansinių ir biudžeto vykdymo ataskaitų rinkinius.